

Indsigelse: Integritet i forhold til motorvej i Gudenådalene og de fredede områder

Martin Ishøy, sognepræst i Balle i Silkeborg og Ph.d. i miljøetik

Hensigten med nærværende henvendelse er at advare og protestere mod at vælge at anlægge Århus-Herning-motorvejen nord om Silkeborg ad den såkaldte Resendallinie. Dermed peger jeg implicit på Kombiliniens og Ringvejslinjen, som begge er at foretrække frem for Resendallinien både for så vidt angår naturhensynet og hvad angår en mulig forbedring af trafikafviklingen i Silkeborg¹.

Tilknytningspunktet for nærværende er talen om ”integritet”. En anlæggelse af motorvejen gennem de fredede områder samt gennem Gudenådalens EU-udpegede habitatområde vil være en uacceptabel krænkelse af den pågældende naturs integritet.

At integriteten i Gudenådalene er af afgørende betydning for muligheden af at anlægge motorvejen dér, fremgår af VVM-redegørelsen for Kombiliniens², som på side 15 har en trepunktsopregning, hvoraf det fremgår, at en motorvejsbro på tværs af Gudenådalene kun kan komme på tale, hvis den ikke skader EF-habitatsområdets integritet, og hvis den gør det, så kun hvis der ikke er alternativer. Men en motorvejsbro over Gudenådalene vil skade områdets integritet, og at der er gode alternativer, er hævet over enhver tvivl.

Lige så tydeligt fremgår det af hovedrapporten fra 1998³, som citerer fra EF-habitatsdirektivets artikel 6, stk. 3 og 4, at en motorvejsbro kun kan komme på tale, hvis ”det ikke skader lokalitetens integritet”⁴.

På den offentlige høring, som blev afholdt i Silkeborgshallerne d. 28. marts 2006, mente projektleder Birger Munch ikke, at en motorvejsbro ville krænke områdets integritet. Adspurgt om denne højst forbløffende vurdering forklarede Birger Munch, at det ikke var helt let at sige, hvad ”integritet” dybest set refererer til, og at en bro ifølge undersøgelsen i hvert fald ikke vil true habitatområdets udpegningsgrundlag i retning af en udryddelse af nogen art.

Det er – efter min opfattelse – stærkt problematisk at opfatte integritetshensynet på den måde. Betydningen af begrebet ”integritet” er helt bestemt ikke identisk med betydningen af ordet ”overlevelse”.

---

¹ Selv om jeg for nærværende fokuserer på naturhensynet, er det efter min opfattelse indlysende, at der er en længere række væsentlige hensyn at tage i forbindelse med valget af linjeføring. Først og fremmest er det afgørende, at der tages hensyn til trafikafviklingen i Silkeborg. Enhver undersøgelse af emnet viser som bekendt, at trafikmængden på den eksisterende ringvej vil stige til den nuværende mængde i løbet af 10-12 år; vel at mærke når den gennemkørende trafik regnes fra. Resendallinjen betyder på ingen måde nogen mindskelse af dette problem. Det gør derimod Kombi-linjen.

² Motorvej Herning – Århus ved Silkeborg. VVM-redegørelse for Kombiliniens. Miløvurdering. Rapport 305.

³ Motorvej Herning – Århus ved Silkeborg. Linieudvalgsundersøgelse. Hovedrapport. Rapport nr. 170, 1998, P. 36

⁴ På p. 42 i VVM-redegørelsen oplyses det, at miljøministeren i 2002 ikke mente, at en motorvej gennem EF-habitatsområdet ville krænke områdets integritet. Dette uforpligtende skøn fra daværende miljøminister Hans Christian Schmidts side må siges at bero på en yderst forsimplet og mangelfuld opfattelse af, hvad integritet er.

For at vise det, og for at vise at en motorvejsbro gennem Gudenådalen krænker områdets integritet, og derfor ikke bør kunne komme på tale, henviser jeg i det følgende til en mere oplyst forståelse af integritetsbegrebet, ifølge hvilken en motorvejsbro over Gudenådalen må afvises. Dertil følger jeg nogle kommentarer til områdets integritet og værdi i bredere forstand.

***

Som hovedreference for min argumentation vælger jeg et værk⁵ af Peter Kemp⁶ og Jacob Dahl Rendtorff, som de har udfærdiget på bestilling af EU kommissionen som et bidrag til at skabe klarhed over de etiske problemstillinger i forbindelse med ”det levende”, primært humane, primært bioteknologiske. Jeg vælger dette værk, fordi det kan betragtes som normativt for begrebsbestemmelsen i feltet mellem etik for det levende og international lovgivning. Værket indeholder afsnit omhandlende dyr og natur, i hvilken forbindelse netop integritetsbegrebet er centralt.

I denne forbindelse hedder det, at ud af de etiske principper, som man kan forestille sig anvendt i forhold til naturen, er ”integrity and vulnerability [are] probably the most adequate for understanding of living nature⁷ .

Integritetsbegrebet er beslægtet med begreber om sundhed og autonomi, men rummer også andre afgørende betydningslag. Ordets etymologi ”signifies that which is intangible, untouchable, undisturbed and which should not be altered”.⁸ Når begrebet i dag bruges i lovgivende tekster er denne ”urørlighed” eller ret til at videreføre et naturgivet anlæg eller en genetisk struktur helt klart et vigtigt aspekt. Imidlertid kan det ikke opfattes som et absolut forbud mod nogen som helst form for indgreb. Eksempelvis vil et indgreb til understøttelse af et naturgivet anlæg sjældent kunne opfattes som en krænkelse af integriteten. At behandle en brækket arm er ikke en krænkelse af menneskets integritet.

Hvad integritetsbegrebet refererer til, er den helheds- eller enhedsgivende sammenhæng, der konkret er på spil. ”Respect for integrity is understood as respect for the unity of a life-story, a life-context and a life-totality by which we recognize the identity of the other”.⁹

Er der tale om et menneskes integritet vil denne sammenhæng primært skulle betegnes som narrativ. Er der tale om naturens integritet vil sammenhængen primært skulle betegnes som økologisk, men også æstetiske, narrative, kulturelle betydningslag kan spille med. I ”Basic Ethical principles” hedder det: This integrity exists in living beings by virtue of the fact that they have a natural and evolutionary life story as species created a long time ago and as a part of the richness of

---

⁵ *Basic Ethical Principles in European Bioethics and Biolaw. Vol I, Autonomy, Dignity, Integrity and Vulnerability.* Report to the European Commission of the BIOMED-II Project 1995 – 1998. Centre for Ethics and Law, Copenhagen, Denmark, and Institut Borja de Boiética, Barcelona, Spain, 2000

⁶ Peter Kemp er Dr. theol. Og Fil. Dr., tidligere professor på filosofi KU, nu professor DPU, mangeårig leder af Center for Etik og Ret i Natur og Samfund, en af Danmarks ubetinget mest anerkendte, nulevende filosoffer. Jacob Dahl Rendtorff er mag. art og Ph.d. i etik og ret.

⁷ Ibid. p. 140.

⁸ Ibid. P. 44

⁹ Ibid. P. 39

our world. For these reasons we recognize the need to protect the animal species and the intrinsic value of nature. Our care of nature becomes a moral virtue”¹⁰.

Opsummerende sagt gælder integritetsbegrebets anvendelse på et konkret stykke natur altså det, der ikke kan ændres eller fjernes, uden det pågældende stykke natur dermed mister sin egenart eller specifikke karakter, fremkommet gennem naturområdets ”natural and evolutionary life-story”. Derfor er hverken naturgenopretning eller diskrete anlæg nogen krænkelse af et områdes integritet.

Hvad der derimod helt klart vil krænke Gudenådalens integritet, er anlæggelsen af en motorvejsbro. I VVM-redegørelsens afsnittet om naturbeskyttelsesloven medgives det at: ”Alligevel må broen betegnes som et kraftigt indgreb i de landskabelige interesser på et sted, hvor ådalen er meget åben”¹¹. Dels vil en bro forstyrre landskabsoplevelsen og den rekreative udnyttelse af området (som er et af Silkeborgenes adelsmærker), dels vil afgravninger og påfyldninger i ådalens skrænter og værdifulde terrasser være i modstrid med udpegningsgrundlaget i fredningskendelsen fra 1975. Men også når integritetshensynet begrænses snævert til habitatsområdet, vil en anlæggelse af en motorvejsbro være en integritetskrænkelse. Men mindre man i en fejltolkning af integritetsbegrebet omdefinierer det til udelukkende at gælde de beskyttede arters overlevelse, kan man ikke med nogen form for rimelighed fremføre, at en motorvejsbro ikke krænker habitatsområdets integritet. Det stykke evolutionære naturhistorie, som har frembragt de områder, der er omfattet af habitatsbestemmelserne, har aldrig kendt til en motorvejsbro, og en motorvejsbro kan på ingen måde siges at være et diskret anlæg.

Imidlertid bør integritetshensynet naturligvis ikke begrænses til habitatsområdet, men bør tværtimod også anvendes på Sminge- og Gødvadfredningerne uanset om ordet optræder i lovteksten/fredningsteksten. Saglig set er det netop en vigtig del af fredningsbestemmelsernes formål at sikre respekten for det fredede områdes integritet. At ophæve fredningen eller på anden måde omgå den for at anlægge motorvejen gennem de fredede områder vil være at lade hånt om den integritet, som man én gang har anerkendt som begrundelse for fredningen.

***

Der er ovenfor peget på, hvad der må betegnes som en forpligtende, autoritativ forståelse af integritetsbegrebet. Men det er vist ikke forkert, at der findes mennesker, som vil have problemer med at fremsætte en lige så tilfredsstillende definition på ”integritet”. Spørgsmålet er, hvorfor dette begreb optræder i lovtekster og andre retlige dokumenter.

Der er – efter min opfattelse – meget oplagt, at når dette er tilfældet, skyldes det, at de politisk ansvarlige med anvendelsen af dette ord ønsker at sikre en værdi eller noget værdifuldt, som ikke lader sig udtrykke med samme reduktionistiske eller atomistiske sprogbrug, som anvendes i eksakte bestemmelser. Integritet er ikke en størrelse, som kan måles. Integritet kan respekteres eller krænkes.

Det urørlige ved integritet betyder ikke blot, at man ikke må ”røre ved det”, men også at man faktisk ikke *kan* røre ved det. ”Rører man” ved integriteten, forsvinder den. Nogets integritet betegner altså også en fremmedhed ved dette noget, en fremmedhed som ville blive dementeret, hvis man rørte ved det, og således krænkede integriteten. Med andre ord betegner ”integritet” en inhærent eller iboende værdi. I nærværende eksempel med Gudenådalen betegner integritet altså

---

¹⁰ Ibid. p. 45

¹¹ VVM-redegørelse for Kombilinien, p. 19

Gudenådalens egen inhærente værdi (værditeoretisk også betegnet som en ikke-antropocentrisk værdi).

Når de politisk ansvarlige anvender begrebet ”integritet” i lovtekster og lignende, må det anses for oplagt, at hvad de dermed ønsker, netop er at beskytte denne ”fremmede”, ”ikke-rørbare”, inhærente værdi, som har de karakteristika, som ovenfor er fremhævet på baggrund af ”Basic Ethical Principles”.

Derfor bør man frem for at bagatellisere Gudenådalens samt Sminge- og Gødvadfredningernes integritet tværtimod udvise den største respekt for disse områder. Ved at anlægge en motorvej og en motorvejsbro gennem områderne gør man det stik modsatte, og altså det stik modsatte af, hvad der var ”lovgivernes” intention med at bruge udtrykket ”integritet”.

***

Som et supplement til ovenstående vil jeg afslutningsvis appellere til, at man overhovedet viser naturen større anerkendelse. Vægtningen af naturens betydning er et generelt kulturelt fænomen, som hører til de dybeste lag i vores bevidsthed, og er derfor noget, som kun ændrer sig ganske langsomt. I forhold til valg af linieføring for motorvejen er det relevant, fordi man ikke kommer uden om at afveje de interesser, som er knyttet til mennesker, mod de interesser som er knyttet til naturen. Fraset at mennesker kan have og har interesser i naturen; rekreative, æstetiske, religiøse og andre.

For en lidt længere civilisatorisk betragtning, som få er uenige i, står vi i en overgang fra en situation, hvor naturen helt overvejende var at betragte som noget der skulle bemægtiges, bl.a. som forrådskammer, til en situation hvor naturen også skal respekteres på dens egne præmisser. Det går med stigende klarhed op for os, at vi selv er natur, men natur med ansvar, og med mindre vi viser naturen respekt for det, som den er i sig selv, kommer vi til at stå uden grundlag for en respekt for den natur, som vi selv er. Så vis naturen noget mere respekt, og lad være med at krænke den med motorveje i fredede og beskyttede områder; specielt ikke, når der findes gode eller i hvert fald langt bedre alternativer.